

Harjoitammeko ajattelua?

TAPIO TALVTIE

Miksi ajatella?

Ihmiset opettelevat moninaisia taitoja, kuten fyysisiä, sosiaalisia, kielellisiä ja matemaattisia, siis miksei myös ajattelun taitoja? Ihmisten odotetaan oppivan näitä taitoja ja käsitteitä ilman että heitä autetaan kehittämään kykyjä kriittiseen, itsenäiseen ja rationaaliseen ajatteluun. Ei riitä, että ihmiset oppivat vain sivistyksellistä kurinalaisuutta, ollakseen todella sivistyneitä heidän täytyy myös osata ajatella näiden kurinalaisuuksien mukaan. Morontiaelämässäkään toimii ”Ajatusten-säilyttäjä” [503:2], ”Korkeampia ajattelunopettaja” [501:10] sekä ”ajattelun ja tuntemisen kouluja” [551:1]. Ajattelun mallit lähtevät pitkälti lapsuudesta, mutta ei ole ollenkaan pois suljettua, etteikö niitä voisi kehittää myös aikuisenakin. **Ihmisen arvokkuus ja koko hänen olemassaolonsa on hänen ajattelussaan!** Ihminen katsotaan esimerkiksi kuolleeksi silloin, kun hän kadottaa lopullisesti kykynsä tehdä ajattelussaan päätöksiä, jolloin myös Suuntaaja poistuu. Ja ”*niin kuin ihminen sydämessään ajattelee, sellainen hän on.*” [1445:2].

Eli ihmisen arvokkuus ei löydy hänen ihonväristään, olemassaolon oikeutus ei istu hänen sosiaalisessa asemassaan, eikä sivistys nojautu aina koulutukseen, vaan paremminkin ihmisen arvokkuus ja olemassaolo pohjautuvat hänen ajatteluunsa ja sivistys kukoistaa hänen motiiveissaan, ja motiivien ylevyys taas heijastaa hänen ihanteidensa korkeutta ja hengellisen näkökykynsä pituutta. *Urantia-kirjakin* puhuu toistuvasti tyyliin: ”-- *kaikille pohdiskelville ajattelijoille pitäisi olla selvää, että --*” ja myös Jeesus kehottaa usein: ”*olkaa viisaita kuin käärmeet ja vaarattomia kuin kyyhkysel*”. Se, että ihminen osaa hillitä kielensä, on merkki kehittyneisyydestä. Mutta jos ihminen osaa vielä kääntää ajatuksensakin positiivisiksi ja saada merkityksettömät mielleyhtymät ohjaamasta itseään, on se merkki edistyksestä. Myös vilpittömät rukoukijat vain voivat tietää, miten rukoukikin on ajatteluprosessina, ja oikein käytettynä, voimal-

linen ja väkevä. Niin synnit kuin hyvät tekommekin me teemme varsinaisesti ajatuksissamme, ja nämä tehdyt päätökset saavat enää muodollisen vahvistuksen teoissamme.

Urantia-kirjakin sanoo ajattelun merkityksestä mm. seuraavia hätkähdyttäviä asioita:

Alussa elämä oli olemassaolotaistelua; nyt se on elintasotaistelua; seuraavaksi se tulee olemaan kamppailua ajattelun laadusta eli siitä, mikä on inhimillisen olemassaolon seuraava mainen tavoite. [910:1]

Ajatukseenvapaus. Ellei vapaata kansakuntaa kasvateta - opeteta ajattelemaan järkevästi ja suunnittelemaan viisaasti - vapaus saa tavallisesti aikaan enemmän vahinkoa kuin hyvää. [802:5]

Mutta on murhemielin pantava merkille, että perin harvat henkilöt Urantialla osaavat nauttia siitä, että he kehittävät tällaisia rohkendesta ja itsenäisestä kosmisesta ajattelusta kertovia ominaisuuksia. [192:5]

Perin harvat kuolevaiset ovat todellisia ajattelijoita; te ette kehitä ja harjaannuta mieltänne hengellisesti niin pitkälle, että muodostuisi suotuisa yhteys jumalallisiin Suuntaajiin. [1213:1]

Kypsymättömän ja velton ihmisällyn ajattelemisen tulisi johtaa vain nöyryydestä kertoviin reaktioihin. [103:5]

Ajattelemisen johtaa ajallisuudessa viisauteen, ja viisaus johtaa palvontaan. Palvonta johtaa ikuisuudessa viisauteen, ja viisaus päättyy ajattelun lopullisuuteen. [1228:8]

Ajattelun merkityksestä

Mainittakoon tässä ihan aluksi, mitä *Urantia-kirja* sanoo ajattelun ja uskonnon keskinäisyydestä:

Uskonto on puhtaasti henkilökohtainen ja hengellinen kokemus, ja se on ikiajat pidettävä erillään ihmisen muista korkeista ajattelun muodoista -- [2075:6]

Jos ihminen ajattelee vaikka tuolla puutarhassa kasvavia kukkia, jotka kertovat hänelle vielä jotain jumalallisuuden kauneudesta ja täydellisyydestä, niin voin kysyä, kumpi on todellisempaa (kestävämpää), nuo kukat vaiko hänen ajatuksensa. No, lyhyellä tähtämellä varmasti kukat, mutta pi-

demmällä tähtämällä hänen ikuista merkitystä ja arvoa omaavat ajatuksensa.

Urantia-kirja kuvaa ihmisiä usein sillä, minkälaisia ajattelijoina he ovat, esim.

- *Jeesus oli jo nuoruudessaan omaperäinen ajattelija ja taitava opettaja.* [1368:2] -- ja hänen ajatuksensa olivat syvällisiä. [1377:4] -- oli toisinaan isänsä kaltainen: mietiskelevä ja barras. [1348:3]
- *Joosef -- puhui vähän, mutta ajatteli paljon.* [1348:1]
- *Andreas oli mies, jolla oli selkeä ymmärrys, jonka ajattelu oli loogista.* [1550:1]
- *(Pietarin) ajattelu oli nopeaa, mutta hänen järkeilynsä ei ollut syvällistä.* [1550:7] -- puhui ennen kuin ajatteli. [1962:1] -- oli aina mies, joka toimi ajattelematta ja jonka antaumus oli kiihkeää. [2046:1]
- *(Simon Selootti) puhui paljon ajattelematta.* [1564:6]
- *Johanneksella oli sentyyppinen mieli, että se pyrki luonnostaan ajattelemaan ja tuntemaan symbolien välityksellä.* [1884:4]
- *Tuomas oli kahdentoista apostolin joukossa ainoa, jonka ajattelu oli todellisen anabyttistä; hän oli apostoliryhmän todellinen tiedemies.* [1561:2]
- *(Juudas) oli etevä ajattelija, mutta aina hän ei suinkaan ollut ihan rebellinen ajattelija.* [1566:1]

Ajattelu on välttämätöntä pelastumiselle ikuiseen elämään, mutta esimerkiksi eläimet, vaikkakin ne tuntevat ja saattavat jossain määrin ajatellakin, eivät muodosta mielikuvia tulevaisuudesta, eivät pohdiskele asioita, eivät vaihda käsityksiä toistensa kanssa. Ne kykenevät tuomaan julki tunnetilojaan, mutteivät ideoita ja ihanteita [1198:4]. Ne elävät pelkästään tässä ja nyt. Ihminen voi yltää muistinsa ja mielikuvituksen avulla ajatuksen ajattomiin ja tilattomiin maailmoin.

Koiralla voi olla tahto, jonka se on saanut luonnolta ja jota koulutus on mahdollisesti vielä lisännyt, mutta tällainen mielen kyky ei ole hengellinen vaikuttaja, eikä se ole verrattavissa ihmisen tahtoon, sikäli ettei se ole pohdiskelevaa,-- [1431:3]

Entä onko ajattelumme sitten loogista, määrätietoista ja päämäärähakuista? Vai onko se täynnänsä tarpeettomia miellelyhtymiä ja mielihyvän haluja? Onko mieleemme (ajatuksemme) kuin villi varsa, joka vain laiduntaa ja nauttii assosiaatioiden loputonta viljapeltoa? Vai onko se kuin tumma ori, joka uskollisena koulutautuu isäntänsä (persoonallisuuden) ohjauksessa ja työtehtävissä? Tuntuu, että nykyajan valtavaikuttajassa mediassa varsinkin mainoskuvat ja -tekstit mutta paljolti

jopa uutiskuvatkin viljelevät vain löyhiä aasinsiltoja, irrallisia ja päämäärättömiä miellelyhtymiä, eräänlaisia ”hauska tietää” -asioita, sanavalmiita tokaisuja, jotka palkitsevat katsojansa välittömästi, vaivaa näkemättä ja muistia rasittamatta. Ja mikä valitettavinta, samaan kategoriaan kuuluu nykyään myös monia koulun oppikirjoja.

Mielleyhtymät, jotka olivat pelkästään eläinperäisiä ja täysin aineellisia, luonnollisestikin tuhoutuivat fyysisten aivojen mukana -- [535:1]

Urantia-kirja ajattelusta yleensä

Pelko, kateus ja omahyväisyys ovat torjuttavissa vain olemalla läheisessä yhteydessä muihin ajatusmaailmiin. [1776:1]

Hengellisesti samanlaisia ollaksenne teidän ei tarvitse nähdä samalla tavoin, tuntea samalla tavoin eikä edes ajatella samalla tavoin. [1591:6]

(vertauksista:) *Vertaus johdattaa kuuloaistimuksen kautta tapahtuvaan ajatuksen esillepuseramiseen.* [1692:8]

Vertaus antaa mahdollisuuden vedota samanaikaisesti mielen ja hengen tavattoman erilaisiin tasoihin. Vertaus antaa virikkeitä mielikuvitukselle, se haastaa erottamaan oleellisen, ja se panee kriittisen ajattelun liikkeelle. Se edistää myötätuntoa nostamatta vibamielisyyttä. [1692:5]

Ja samalla, kun opitte ajattelemaan kuin aikuiset, samalla teidän tulisi myös oppia rukoilemaan kuin lapset. [554:6]

Ajattelun ongelmia

Koulussa saattaa viritä seuraava keskustelu:

Opettaja: ”Mitä sinä teet?”

Oppilas: ”Ajattelen.”

Opettaja: ”No, lopeta ajatteleminen ja kuuntele minua!”

Negatiivisuudella usein myös tapetaan ihmisten luovuutta, esimerkiksi muistutettaessa: ”Sinä olet sitten meidän perheen huonoin lapsi.” Tällöin harjoitetaan ulkopuolista arvostelua, sen sijaan että kehoitettaisiin itsearviointiin vaikkapa tyyliin ”En pidä nyt tavastasi toimia tässä asiassa”. Monet muutkin negatiiviset ilmaukset voisi halutesaan ilmaista paljon positiivisemmin, kuten vaikka: ”Mistä sait noin typerän ajatuksen?” (→ No, sehän on erikoinen ajatus) tai ”Etkö koskaan osaa tehdä mitään oikein?” (→ Miten päädyit moiseen ratkaisuun?), jne.

Muistamme myös miten vanhan ajan käskyt olivat aina ”älä”-menteliteettia: *älä tee sitä ja älä tee tätä.*

Kokemuksellinen vanhurskaus on ilo, ei velvollisuus...Miten joku ylipäättään voisikaan isota jota-kin negatiivista— jotakin, josta sanotaan "älä". [1574:2]

Nykyajan uskontojen suurin virhe on negativismi. Moraalista arvoa ei voi saada pelkästä tukahduttamisesta "Älä"-käskyn noudattamisesta. Pelko ja häpeä ovat arvottomia uskonnollisen elämäntavan vaikuttimia. Uskonto on perusteltua vain tuodessaan julki Jumalan isyyden ja lisätessään ihmisten veljeyttä. [1572:7]

Myös pelko lamaannuttaa järkevää ajattelua. Muistamme, miten ihmisiä aina lähellä olevat, ymmärtävät ja rakastavat enkelitkin toteavat, että ihmisten eläimellinen pelko on se ainoa tunnetila jota heidän on jokseenkin vaikea ymmärtää (1243:2). Voin kuvitella heidän nytkin toistavan ”Miksi te pelkätte?”

(Jeesus pelokkaalle nuorelle miehelle) -- *Kiel-täydy jo sellaisesta, että pelko ballitsee sinua kuin jo-takin ajatuksetonta eläintä.* [1437:3]

Liian usein, aivan liian usein, turmelette mielenne epärehellisyydellä ja paadutatte sen epä-oikeudenmukaisuudella, alistatte sen eläimelliselle pelolle ja vääristelette sitä hyödyttömällä huolekkuudella. [103:5]

Samoin kuin pelko lamaannuttaa ajattelua, niin ”kehittyvän sielun hengellistä edistymistä puolestaan häiritsevät yhtä hirveällä tavalla pelon, vihan, kateuden, epäilyksen ja suvaitsemattomuuden mentaaliset myrkyt.” [1204:3] Ihmisen ajattelussa on pääasiassa kolme tempoa: mennyt, nykyinen ja tuleva. Mutta mikäli jokin näistä osa-alueista on merkittävästi ylikorostunut, saattaa se olla merkki jostain poikkeavuudesta tai jopa sairaudesta.

TV – hyvä orja mutta huono isäntä

Ihmisten ajattelun tukena on paljon apuvälineitä. Mutta apuvälineet saattavat joskus kääntyä käyttäjänsä vastaan, jos ne **korvaavat tai vähentävät** käyttäjänsä ajattelua, eli voidaan kysyä: **Kuka tekee ajattelun?** Tällaisia yleishyödyllisiä laitteita saattaisivat olla mm. TV, video, tietokone, laskimet jne. Vain ajattelun avulla näistä työkaluista voi olla hyötyä, kuten on kynästä ja paperista. USA:ssa on arvioitu, että kun lapsi päättää oppi-

koulunsa, niin hän on siihen mennessä ollut koulussa noin 11 000 tuntia ja samalla TV:n (jota voisi kutsua myös nimellä ”aikarosvo”) äärellä noin 22 000 tuntia!

TV saattaa avartaa ihmisen maailmankuvaa ja olla opetuksen verraton apuväline, mutta siinä piilee omat vaaransa. TV houkuttelee passiivisuuteen estämällä ihmisten kriittisten kykyjen harjaannuttamisen, se ei anna aikaa pohdiskeluun tai mahdollisuutta vuorovaikutukseen. Ns. TV-persoonallisuuksiin tutustuminen ei rakenna valmiuksia kohdata elävän elämän persoonallisuuksia aidosti, he kun eivät olekaan näyttelijöitä. TV:n haittapuolia ovat:

- TV pitää ihmiset poissa kirjojen ja lukemisen parista estäen näin mielikuvituksekkamman toiminnan.
- TV riistää ihmisiltä älyllisen haasteen tarjoamalla ohjelmia, jotka vetoavat alhaisimpaan yhteiseen älylliseen nimittäjään.
- TV taannuttaa kielellistä kehitystä esittämällä yleisesti slangia ja kuluneita kliseitä.
- Näyttää väkivaltaa ja rikollisuutta kuin yleisesti hyväksyttynä arkipäiväisenä mallina.
- Mainoksissa tarkoituksellisesti manipuloidaan ihmisten asenteita ja arvoja.

TV:llä on rauhoittava vaikutus, sieltähän tulee kaikki valmiiksi paloitetuna ja pureksittuna – kuin lusikalla syötettynä. Hampaatkin karisevat pois jos niitä ei harjoituta. Nieleminen ei tässä vaadi juurikaan ponnistuksia. **Ihmisestä saattaa tulla informaation uhri eikä informaation käsitteijä.**

TV:llä on uskomaton viehätysvoima, koska me olemme ”visuaalisia eläimiä”. Goethe sanoi jo ennen TV-aikakautta, että ”ajattelu on kiinnostavampaa kuin tietäminen, mutta vähemmän kiinnostavaa kuin katseleminen”. TV:n kuvahan on usein kuin hypnoottinen stroboskooppi, jonka tuikihteestä välkkeestä on vaikea irrottaa katsetaan. Herra Lawrence Durrell sanoi TV:n olevan kuin sairas lapsi kotona: sitä katsoo herkeämättä, samalla kun toivoo että se alkaisi jo voida paremmin.

Ajattelu ja tunne

Toisilla ihmisillä ajattelua saattaa hallita logiikka ja toisilla taas tunteet. Ajattelun ja tuntemisen välillä ei kuitenkaan tule olla mitään kaksijakoisuutta. Ajattelun kehittäminen ei suinkaan tarkoita tunnemaailman kehityksen köyhtymistä. Rationaali-

nen ja todella tunteeton ajattelijä saattaa tietää kaikkien asioiden **hinnan**, mutta ei ymmärrä niistä yhdenkään **arvoa**. Arvot ovat ihanteita, ja ihanteet ovat ihmisyytemme kehitykselle aivan välttämättömiä. Ajattelu ei kukoista tunteettomassa tyhjiössä. Sanotaanhan, että ”tyhjästä on paha nyhjästä”.

Apostoli Natanael kysyi kerran Jeesukselta, mistä hän tiesi eri kirjoitusten perusteella aina sanoa, mikä oli totta ja mikä ei (s.1767). Jeesus vastasi suurin piirtein niin, että hän ajattelee mielessään, mikä tuntuu kauniilta, hyvältä ja ikuisesti todelta – ja valitsee kaikesta parhaat puolet. Eli aivan kuten jos kiipeää ylöspäin, on aina valittava ylempänä oleva puolapuu tai oksa, johon tarttua, ja samalla luovuttava alemmasta tukipisteestään.

(Dalamatiaassa) -- *opetusohjelma ei jättänyt huomiotta ajattelun ja tunne-elämän merkitystä luonteen kehittämisessä* -- [751:1]

Ajattelemisen liittyy läheisemmin aineelliseen elämään, ja ajattelua tulisi hallita pääasiassa, mutta ei kokonaan, järki ja tieteen tosiasiat, ja silloin kun se ei-aineellisessa mielessä kurottautuu kohti hengen maailmoja, tulisi totuuden sitä hallita. [1140:8]

-- *minkään ajatuksen voima ei ole siinä, että se pitää paikkansa tai on totuudellinen, vaan mieluummin se on siinä, miten elävästi se vetoaa ihmisiin.* [1005:5]

Ajattelu ja yhteiskunta, ajattelun vapaus

Esimerkiksi totalitaarinen yhteiskunta, media taikka vain toisten mielipiteet voivat helposti ohjata ihmisten ajattelua. Kerran oli tutkimus siitä, miten ihmiset suhtautuvat ja uskovat asioihin, jos jokin yleisesti tunnustettu auktoriteetti tai ”guru” sattuu sanomaan jotain ihan perätöntä. Yli kolme neljännestä nielaisi asian miettimättä, viitisentoista prosenttia epäröi ja halusi lisäselvitystä ja vain alle kymmenen prosenttia tunnisti asiassa jotain ”palaneen käryä”. Eli valtavirran mukana on helppoa kulkea: tarvitsee vain päästää irti ja virta vie. Omakohtainen, harjaantunut, lioista kahleista vapaa ajattelu sen sijaan vaatii työtä ja osittain ”vastavirtaan” ponnistelua. Esimerkiksi monet armeijat perustavat voimansa osittain siihen, että sotilaat eivät kysele vaan tottelevat mukisematta. Jos joku sotilaista sattuu esittämään liikaa kysymyksiä tappamisen moraalista ja etiikasta ja ihmisen arvoista ristiriitatilanteissa, hänet lähetetään kotiin ”sopeutumattomana”. Samalla tavalla saattavat uskontojen johtohenkilöt, puolueet, kaupalliset rekisterit jne. kerätä **määrällistä**

massaa oman jalustansa korottamiseksi, ja vielä niin, että riviin astuttuaan on siitä irrottautuminen saatettu tehdä hyvinkin hankalaksi. Mutta Jumala toimii toisin, hänelle kelpaa vain ja ainoastaan **laadullinen** omistautuminen, vapaaehtoinen, koko sydäimestä lähtevä oma ja vilpitön halukkuus, sitäkin huolimatta ja siinäkin tapauksessa, että koko maailmasta sattuisi löytymään vain yksi ainoa, tai vieläkin vähempi, hänelle lojaali ihminen. Jumala tuskin välittää omistautumisesta, joka on vain rituaalinomaista, vailla omaa älyllistä päätöstä oppia tuntemaan Jumala ja tulla hänen kaltaiseksi. Tätä määrää – laatu -eroavaisuutta voisi kuvata myös kysymyksellä ”Mihin annat vain osan itseäsi ja mihin annat sydämesi?”

Taivaan valtakunnassa kaikkien persoonien kaikkein ratkaisevimmat päätökset on kunkin tehtävä itse omassa sydämessään, esimerkiksi se, mihin kuulun ja kenen tahdolle olen lojaali.

Kreikassa taas pappien ja ”pyhiin kirjoitusten” lähes täydellinen puuttuminen jätti ihmismielen vapaaksi ja kahlitsemattomaksi, minkä tuloksena oli hätkähdyttävän syvällisen ajattelun kehittyminen. [1079:4]

-- *vapaatahtoiseen olemassaoloon kuuluu luonnostaan ilo, joka on riippumaton kaikista ulkopuolisista vaikutteista* -- [312:3]

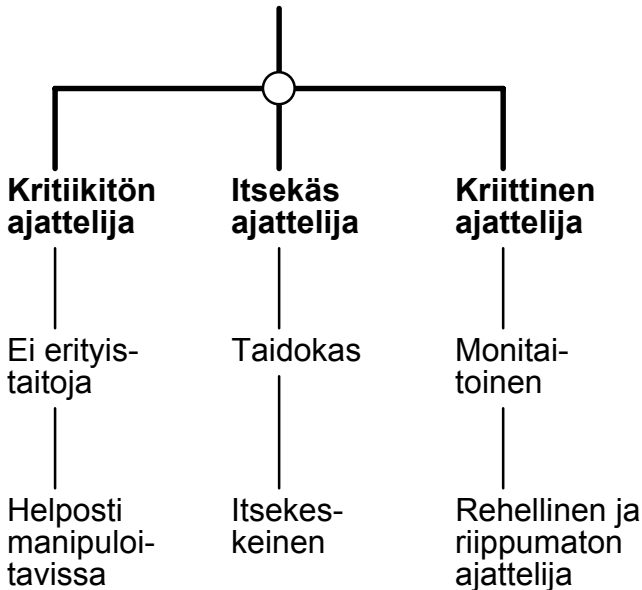
Ihmisellä on taipumus jähmettää tiede, pukea filosofia kaavoihin ja dogmatisoida totuus, sillä hän on mentaalaisesti laiska sovittautumaan elämisen yhä pitemmälle meneviin ponnisteluihin, samalla kun hän myös hirvittävästi pelkää tuntematonta. Luonnontilassa elävä ihminen ei kovinkaan herkästi ryhdy muuttamaan ajattelutottumuksiaan eikä elintapojaan. [1459:3]

Esimerkkinä voisi mainita vaikka meille kaikille hyvinkin tarpeellisen lepopäivän ja -ajan viettotavan. Tekeekö ihminen syntiä Jumalaa vastaan, jos hänen lepopäivänsä eivät olekaan tasatahdissa ja synkronissa kirkollisten pyhäpäivien kanssa, jos sattuukin tekemään työtä sunnuntaina ja lepäämään arkipäivänä? Tällaista itsetarkoituksellista kalenterin seuraamista esiintyy vielä nykyäänkin.

Hengellisesti sokea yksilö, joka johdonmukaisesti seuraa, mitä tiede sanelee, mitä sosiaalinen käytäntö edellyttää ja mitä uskonnollinen dogmi määrää, on vakavassa vaarassa uhrata moraalisen vapautensa ja menettää hengellisen kahleettomuutensa. Tällaisesta sielusta tulee pakostakin älyllisessä mielessä papukaija, sosiaalinen automaatti ja uskonnollisen esivalan orja. [1458:1]

Ajatteluprosessista yleensä

Richard Paul jakaa ihmiset kolmeen luokkaan, sen mukaan minkälaisia ajattelijoina he edustavat.

Ajattelua voi kategoroida monin eri tavoin. Mm.

- Luova ajattelu
- Kriittinen ajattelu
- Ongelman ratkaisu
- (Rukoilu / palvonta ?)

Vielä ajattelua eri näkökulmista katsottuna. Esim.

- lyhyellä ja pitkällä aikavälillä
- oma etu / lähimmäisen etu
- osa vai kokonaisuus
- oma tahto ja Jumalan tahto jne.

Nopeat päätelmät, eli ajattelu lyhyin aikayksiköin, ovat nekin meistä monen arkipäivää.

Mentaalisia tilanteita tarkastellessanne on siksi turvallista pitää jokaista ajatusta ja kokemusta suorasta kädeltä vain sinä, mitä se aktuaalisesti ja pohjimmiltaan on, ja jättää kokonaan huomiotta se, mitä se olisi saattanut olla. [1199:4]

Satu valkoisesta hevosesta

(Kiinalainen kansantarina)

Kiinassa eli kerran hyvin köyhä vanha mies, jolla oli kaunis valkoinen hevonen, niin että kuninkaat-

kin häntä kadehtivat. Eräänä aamuna mies huomasi, että hevonen oli kadonnut tallista. Kyläläiset kokoontuivat miehen ympärille ja valittelivat: ”Miten huono onni sinulla onkaan.” Vanha mies vastasi heille: ”Tuo on liian nopeasti tehty arvio. Sanokaa yksinkertaisesti, että hevonen ei ole enää tallissa. Kukapa tietää, mitä tästä vielä seuraa.”

Viidentoista päivän päästä eräänä yönä hevonen palasi. Sitä ei oltu varastettu, se oli paennut villien hevosten luokse. Ja palatessaan se toi tusinan villihevosia mukanaan. Jälleen kyläläiset kokoontuivat vanhan miehen ympärille. Nyt he sanoivat: ”Olit oikeassa, hevosen katoaminen ei ollutkaan huonoa onnea. Se olikin siunaukseksi.” Ja vanha mies vastasi: ”Kylläpä te päättelette nopeasti. Sanokan vain, että hevonen tuli takaisin. Kuka tietää onko tämä siunaukseksi vai ei.”

Vanhalla miehellä oli yksi ainoa poika, joka alkoi kouluttaa isänsä villejä hevosia. Viikon päästä hän putosi hevosen selästä, ja hänen jalkansa meni poikki. Taas ihmiset sanoivat: ”Olit jälleen oikeassa! Huonoksi onneksihan tämä kääntyi.” Ja mies vastasi: ”Onko teidän aina pakko tehdä arvioita? Sanokaa vain, että poikani taittoi jalkansa.” Ja kävi niin, että maa joutui sotaan, ja kaikkien muiden perheiden pojat kutsuttiin sotaväkeen, mutta ei tätä rampaa poikaa, jne. jne.

Luova ajattelu

Luovuuden paradokseja on se, että voidaksemme itse ajatella luovasti, meidän täytyy olla ensin inspiroitunut toisten ihmisten ajatuksista. Luovuus on usein pitkän elämäkokemuksen tulosta, kuten maalareilla, vaikka tekisivätkin arvokkaan taulun vain yhdessä päivässä. Thomas Edison, joka työskenteli 20 tuntia päivässä, sanoi että hänelle nerous on 99 % hikoilua ja 1 % oivallusta. Luovuus kykyinä saattaa myös vaatia usein määrättömästi aikaa. Kuten irlantilaiset asian toteavat, ”Jumala ei pihtaillut luodessaan aikaa”.

Luovuus elää ”kurinalaisessa” ja vapaassa ilmapiirissä. Mutta pelkkä ideoiden esittäminen ei vielä osoita kovin suurta luovuutta, ehkä vain älykkyyttä. Luovuutta tarvitaan myös, ja ennen kaikkea ideoiden toteutuksessa.

Kriittinen ajattelu

Ei tarkoita negatiivista ajattelua tai virheiden etsimistä, vaan mieluumminkin tapaa arvioida syyseuraus-suhteita ja perusteluita, sekä kykyä esittää ja sovittaa rakentavia kysymyksiä oikeissa paikoissa. Myös sitä, että kyetään perustelemaan asioita itsenäisesti, sen sijaan, että toistetaan mitä muut asiasta ajattelevat ja puhuvat. Ei riitä, että

on vain mielipide, on hyvä osata myös perustella oma näkemyksensä asiasta. Kriittinen ajattelija ei vain kysele, mitä me teemme, vaan lähinnä sitä, miksi me teemme sitä mitä teemme.

Riitely ja väittäely (argumentointi)

Asiat riidelkööt, mutta ei henkilöt!

Riitely

- korostaa egoa
- luo lämpöä
- tuo esiin tunteita
- purkaa turhautumia
- päästää höyryjä sekä
- on usein sanallista taistelua.

Väittäely

- on haaste perusteluihin (ei riitelyyn)
- auttaa löytämään totuuden alistamalla käsityksensä perusteltavaksi.

Avomieliisyys

Avomielinen ihminen ei suinkaan kyseenalaista omaa eheyttään vaan lujittaa arvoaan ihmisenä. Häntä voisi luonnehtia seuraavasti:

- on valmis kuuntelemaan puolueettomasti uusia todisteita
- on valmis tarvittaessa jopa muuttamaan omia käsityksiään
- on avoin toisten ihmisten kiinnostuksille
- on ajatuksissaan jo varautunut olemaankin väärässä.

Ongelman ratkaisu

Ongelman ratkaisu on luovan - ja kriittisen ajattelun soveltamista, missä pelkkä tieto ei riitä, täytyy olla myös ymmärrystä. Ihmiset mieluusti kiertävät ongelmia joko ”tekemällä rutiininomaisia sääntöjä” tai painamalla mieleen ”kikkoja, miten se tehtiin”. Ongelmien ratkaisukyky auttaa selviytymään jatkuvissa muutoksissa. Joskus voisi jopa kysyä, ”onko ongelma siinä, että ei voi löytää ratkaisua, vaiko siinä, ettei näe koko ongelmaa.”

Ongelmat ovat joko:

- *Subjettuja*
(Esim. kouluesimerkit: $1+2=?$). Jotkut ongelmista ovat ns. trikkejä tai kompia.
- *Avoimia*
(Miten pysyn terveenä? Tai mikä on Jumalan tahto?)

Ongelmat jakautuvat myös:

- *Analyttisiin.* (fakta)
(Milloinka juna lähtee?)
- *Synteesiongelmiin.* (luovuus)
(Millä tavoin suunnittelisin kesälomani?)
- *Arvostusongelmiin.*
(Minkä värinen solmio olisi tässä tilanteessa sopiva?)

Ongelmien luonteet:

- *Todellinen*
(Mistä saisin tänään suuhunpantavaa?)
- *Toden tuntuinen*
(Pystyisinköhän hakemaan luvatta omenia naapurin omenapuusta?)
- *Konkreettinen*
(Mahdunko kulkemaan aidanraosta?)
- *Asiayhteyksinen*
(Mitä sanon, jos jään kiinni?)
- *Abstrakti*
(Teenkö näin toimien syntiä?)

Luoajat ovat varmistaneet, että kaikille riittää ongelmanratkaisuharjoituksia. Elämä itsessään on jatkuvaa ongelmavyöhytystä ja parhaan valinnan soveltamista, siinä ei ole yhtä pysyvää ratkaisua. Elämässä ratkaisut ovat yleensä käytännöllisiä eivätkä pyri täydelliseen tyhjentävyyteen.

Älykkyys ja logiikka

Sherlock Holmes sanoi, että rikos on tavallista, mutta logiikka on harvinaista.

Älykkyuden muotoja ovat esim:

- kielellinen
- loogis-matemaattinen
- visuaalinen / avaruudellinen (tilan taju)
- musiikillinen
- esteettinen
- henkilösuhteinen (~ poliittista silmää?)

Herra Thurstonen mukaan älykkyys vaatii impulsiivisen käyttäytymisen itsehillintää, koska impulsiivinen käyttäytyminen tähtää usein halun tai ajatuksen välittömiin tuloksiin eikä jää pohtimaan toiminnan vaihtoehtoisia menetelmiä, jotka pi-

demmällä tähtämellä saattaisivatkin tuottaa paremman ratkaisun. Älykkyys on lisäksi kykyä arvioida asioita ja seurauksia etukäteen, niitä kokematta.

Hiljaisuus ja keskittyminen

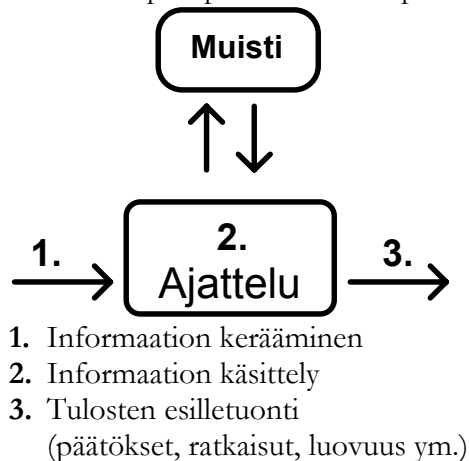
Keskittyneisyys on usein kuin järven tyyni peilipinta, jossa ajatukset heijastuvat kirkkaina. Ja kokemuksen mukaan sellainen terveesti nöyrä tunne mielessä auttaa tyyntyttämään helposti niin veden kuin myrskynkin. Oivallukset saattavat usein tulla mitä ihmeellisimmissäkin yhteyksissä, eikä aina viitsi edes sanoa, missä kaikissa keskittymisen tilanteissa. Joskus saavutukseen pääsee vain kärsimyksen ja tuskan kautta, kun tuskan tuli on ensin polttanut pois yhdentekevän aineksen ja näin nostanut ihmismieltä.

Hyvin helposti tulee tunne, että kukaan ei opi mitään, ellei joku puhu! Hiljaiset hetket saattavat joistakin tuntua piinaavilta. Kuitenkin tutkimusten mukaan keskustelussa lyhyet tauot tuottavat lyhyitä ja retorisia vastauksia, kun taas vähän pidemmät tauot rohkaisevat ihmisiä pidempiin ja tyhjentävämpiin vastauksiin! Musiikissakin nuottien väliset tauot ovat merkityksellisiä. Niitäkään ei voi lyhentää muuttamatta sanoman sisältöä.

Minusta tuntuu, kuin kärsimättömyys, keskittymiskyvyn puute ja lyhytjänteisyys olisivat yhteiskunnassamme yleisesti ottaen lisääntyneet vuosien saatossa. Nopeita ja välittömiä palkintoja odotetaan jo olemattomistakin ponnistuksista.

Muistaminen

Huono muisti ei yleensä ole sitä, ettäkö muisti itsessään olisi välttämättä huono, vaan että saatua tietoa ei oltu tarpeeksi sulateltu ja käsitelty aivoissa, eli ajattelun piirtämä jälki jäi heiveröiseksi. Tietoa ei voi siirtää suoraan aisteista muistiin, vaan me muistamme vain ajattelumme piirtämän jäljen, sen uran syvyyden ja kuvion. Siten kokemus on helpompi muistaa kuin pelkkä faktatieto.

Myös asioiden hallittu unohtaminen voi olla taito sinänsä. Esimerkkinä vaikka kaupan kassa, jonka on muistettava varmasti, millä setelillä tämä asiakas maksoi, kun taas seuraavan asiakkaan tullessa se äskeinen tieto tulisi olla jo unohdettu.

Ajattelun kehittämisestä

Ajattelu on vain työkalu, jolla persoonallisuus saa mielensä hallintaan. Hyväksi ajattelijaksi tuskin synnyttään, paremminkin harjaannutaan ja kasveetaan, aktuaalistetaan meissä olevia potentiaaleja. Jonkin uuden asian ajattelu vaatii yleensä jonkin verran ponnistuksia, mikä on yhtenä syynä siihen, että ”vanhalle koiralle on vaikeampi opettaa uusia temppejuja”. Meillä kaikilla on taipumus vetäytyä ajattelussamme urautuneisuuteen, helppoon vanhan kuvion automaattiseen toistoon. Tässä on kuitenkin kaksi heikkoa puolta: ajattelustamme tulee helposti ärsykeriippuvainen ja tapasidonnainen. Kuten lapset, saatamme reagoida vain siihen mitä konkreettisesti näemme ja kuulemme, eli ”poissa silmistä on poissa mielestä”. Meillä pitäisi olla kyky tuoda ajatuksiimme asioita muutenkin kuin aistiärsykkeiden saattamana eli kyselemällä, pohtimalla jne. Tämä vaatii kykyä nähdä asioiden ”pinnan alle”, kuvioiden yhdistelytaitoa sekä tilan ja hetken asettamien rajojen siirtelyä. On myös sanottu, että yhteiskunnassamme ”vain luopiot vievät kehitystä eteenpäin”. Kyllä vain, mutta sehän ei ole samaa kuin että ”luopiot vievät kehitystä vain eteenpäin”.

Entäs sitten valmiit vastaukset? Jos pidät ystävästäsi paljon, niin antaisitko hänelle mieluummin koko ajan kaloja kuin että opettaisit häntä onkimaan?

Älkää ryhtykö näyttämään ihmisille temppelin ibanuuksia ennen kuin olette ensin vieneet heidät temppeliin. [1592:6]

Jeesuskin aloitti keskustelunsa usein tekemällä kysymyksiä. Hyvä kysymys on aina haaste ajatteluun tai tekemiseen. On hyvin houkuttelevaa korjata toisten ajattelun virheitä, mutta tämä tapa ei edistä toisen henkilön luovaa ajattelua, vaan paremminkin pysäyttää ajattelun. Tarkoitus ei ole opettaa ihmisiä nojautumaan ”vastauskirjoihin” tai toisten ihmisten tietämykseen, vaan rohkaista heitä riippumattomaan ajatteluun ja itsevarmuuteen. Tietoa voi kyllä ilmaista, mutta viisautta kun ei voi toisille jakaa, ei edes takomalla takoa, viisautta on kunkin itse löydettävä.

Lukeminen on ajattelutoimintaa! Se vaatii kriittistä ajattelua (sanojen, sanontojen ja lauseiden

tunnistamista) sekä luovaa ajattelua (mielikuvitusta, sympatiaa, ongelman ratkaisua). *Urantia-kirjakin* annettiin meille nimenomaan luettavaksi, ja *Urantia-kirja* onkin verraton ajattelun ylläke ja ajattelun kehittäjä! Samoin ajattelua virkistävät kirjoittaminen, piirtäminen, käsityöt jne. jne.

Ajattelun luonteesta

Hahmot ovat ihmisen ajattelulle tärkeitä, koska ne mahdollistavat nopean ajattelemisen. Tällöin siirrytään pienistä detaljeista suurempiin käsittekokonaisuuksiin!

Havonassa vallitseva ajattelun tekniikka eroaa jo yksin sekkin urantialaisesta ajattelu-prosessista. [158:5]. — Voisikohan esim. miellelyhtymä-prosessi olla toisenlaista. Tai entä muistin hakutoiminto?

Se, että osoittaa hallitsevansa jonkin erityistaidon, ei merkitse hengellisen kapasiteetin omaamista. Nokkeluus ei korvaa aitoa luonteenlujuutta. [556:3]. — Eli nokkeluus tms. ei tee ihmisestä suurta ajattelijaa.

Rukoilu on itsensä muistuttamista – ylevää ajattelua; palvelonta on itsensä unohtamista – superajattelua. [1616:9]

Yksi nykyelämän suurista ongelmista on se, että ihminen luulee olevansa liian kiiressä, jotta hänellä olisi aikaa hengelliseen mietiskehyn ja uskonnolliseen hartauteen. [2077:3]

Ajattelu ja käytetty kieli

”Kieli on ihmisen suurenmoisim ja käyttökelpoisim ajattelun väline --” [908:6]. Kuten kuljettaessa paikasta toiseen on toisaalta rajoitettavaa, mutta samalla myös helpottavaa käyttää valmiita teitä ja polkuja, samoin toimii ajattelussa käytetty kieli. Ajattelussa voi käyttää työkaluina symboleita, kuten sanoja, värejä, musiikkia, kuvioita ym. Kielenä ovat yleisesti kuunteleminen, puhuminen, kirjoittaminen ja lukeminen.

Ihminen puhuu silloin, kun hänen ajatuksensa eivät ole levossa. ”Kuolevaiset saattavat käyttää sanoja kätkemään ajatuksensa, --” [316:6].

Kielen merkitys. Elävät ja kehittyvät kielet takaavat sivistyneen ajattelun ja suunnittelun leviämisen. [908:5]

Alkukantainen ihminen ajatteli vain, kun hänen oli nälkä. [765:2]

Ajattelu ja Suuntaaja

-- *Ajatuksensuuntaajakin kieltäytyy pakottamasta ihmistä ajattelemaan ainoatakaan ajatusta --.* [753:2]

Jumalallinen henki ottaa yhteyden kuolevaiseen ihmiseen, mutta se ei tapahdu tunteiden eikä emootioiden kautta, vaan korkeimman ja hengellistyneimmän ajattelun alueella. Sinua johtavat Jumalaa kohti nimenomaan ajatuksesi, eivät tunteesi. [1104:6]

Salaperäiset Opastajat eivät ole ajattelun auttajia, vaan ne ovat ajatuksen suuntaajia. [1191:6]

Korkeimmat ja omatoimiset Suuntaajat kykenevät useinkin tuomaan ihmisen ajatteluun hengellisesti tärkeitä tekijöitä, milloin se virtaa vapaana luovan mielikuvituksen esteettömissä mutta hallituissa uomissa. [1199:2]

Suuntaajat eivät yksinkertaisesti voi - yhden ainoan elämänkaaren puitteissa - mielivaltaisesti koordinoida ja synkronoida kahta niin erilaista ja toisistaan poikkeavaa ajattelutapatyyppeä kuin ihmisen ja jumaluuden ajattelun. Milloin ne sellaiseen kykenevät, niin kuin ne ovat toisinaan kyenneet, tällaiset sielut temmataan suoraan mansiomaailmoihin ilman, että niiden tarvitsee käydä läpi kuoleman kokemusta. [1208:1] — Olisikohan kyseessä fuusio?

Mutta miten tyhjä onkaan tietien tahtoen tabrata tai muulla tavoin taballisesti saastuttaa se fyysinen ruumis, jonka on palveltava tämän Jumalalta saadun ibanan lahjan maisena tomumajana. Kaikki fyysiset myrkyt hidastavat suuresti niitä Suuntaajan ponnistuksia, joilla tämä pyrkii ylevöittämään aineellista mieltä, kun kehittyvän sielun hengellistä edistymistä puolestaan häiritsevät yhtä hirveällä tavalla pelon, vihan, katuden, epäilyksen ja suvaitsemattomuuden mentaaliset myrkyt. [1204:3]

Ihmisten sisimmässä asuvia Suuntaajia pünaavat erityisesti ajatukset, jotka osoittavat peittelemätöntä alhaisuutta ja itsekkyyttä. Niitä ahdistaa epäkunnioittava suhtautuminen sellaista kohtaan, joka on kaunista ja jumalallista, ja niiden työn tekevät tosiasiallisesti tyhjäksi ihmisen monet järjettömät, eläimelliset pelot ja lapselliset huolenaiheet. [1193:1]

(Ajatuksensuuntaajien) -- *hoivaa hidastavat suuresti myös ennalta omaksumanne mielipiteet, ajatuspintymänne ja jäykistyneet ennakkoluulonne.* [1199:4]

Ihmiset niin helposti odottavat Jumalalta (Suuntaajalta) joko tietynlaista vastausta, vastausta tie-

tyllä tapaa ilmaistuna, tiettyyn aikaan mennessä saatuna tai ehkä muuten käyvät ”kauppaa” Isän tahdon kanssa, mutta Suuntaajan tiedostettu opastus vaatii suunnatonta avomielisyyttä ja varauksettomuutta Isän tahdon suhteen. Ihmiset usein toivovat Jumalan tahdon toteutumista, mutta aina tämä halu ei ole varauksetonta eikä pyyteetöntä; saatetaan ajatella, että toteutukoon vain, kunhan se ei vaadi minulta mitään. Mutta juuri sinulle hän sen mahdollisuuden antaakin! Jumalan tahto ei toteudu automaattisesti, vaan ainoastaan persoonallisesti ja persoonassa, meidän tahtomme ja päätöstemme kautta.

Ajattelun kypsyyttä – viisaus

Ajattelu epäilemättä yleisesti ottaen laajentaa ihmisen tietoisuutta. Herra John Stuart Mill esitti jo yli sata vuotta sitten erään määritelmän itsekritiikistä ja viisaudesta: ”Mitenkä henkilö, joka on saavuttanut itseluottamusta arvostelukyvyyssään, on päässyt tähän asemaan? Siksi, että hänen mielensä on ollut avoin toimintansa ja mielipiteidensä aiheuttamalle kritiikille. Koska hän on pysynyt tavassaan kuunnella kaikkea mitä on voitu sanoa häntä vastaan: on hyötynyt siitä niin paljon kuin on ollut aihetta, ja on eritellyt itselleen sanomisten syistä pois kaiken sen petollisen ja erheen, joka on ollut harhaanjohtavaa. Koska hän on tuntenut, että ainoa tapa jolla ihminen voi päästä

tietämään asiasta kaiken mahdollisen, on kuunnella, mitä eri mielipiteitä omaavat ihmiset voivat asiasta sanoa, ja tarkastella kaikkia niitä eri näkökantoja, miten eri luonteen omaavat ihmiset asian näkevät. Kukaan ihminen ei ole saavuttanut viisauttaan muuten kuin tällä tapaa, eikä ole ihmisälylle mahdollista sitä muulla tavoin saavutaakaan.”

Kysymyksenä voisi vielä esittää: ”Jos tyhmä mies ja viisas mies keskustelevat keskenään, niin kumpiko mahtaa hyötyä tästä enemmän?” Ja esimerkkinä ihmisten erilaisuudesta voisi kertoa, että ”oli kaksi miestä ja molemmat putosivat katujaan, toinen näki vain mutaa, toinen tähtiä.”

Tietomme karttuu sitä mukaa kuin ihminen kokee, mutta viisauden saamme Kaikkein Korkeimman mietiskehystä. [1442:6]

Huumori on jumalallinen vastamyrry minuuden jalustallenostamista vastaan. [549:2]

Kirjallisuusviitteitä:

- *Urantia-kirja.*
- Robert Fisher: Teaching Children to Think.